

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

ساختار نظام تعرفه‌ای در ایران و کشورهای منتخب

نظام تعرفه‌ای از اهمیت بالایی در توسعه تجارت کشورها برخوردار است. تجربه کشورهای موفق در زمینه تجارت نشان می‌دهد انجام اصلاحات لازم در نظام تعرفه‌ای، چگونه می‌تواند یک کشور را در مسیر توسعه اقتصادی قرار دهد. نظام تعرفه‌ای به نوعی نشان دهنده میزان رقابت پذیری هر کشور در بازار جهانی است و وضعیت آن توسط مجموعه‌ای از شاخص‌ها تعیین و ارزیابی می‌شود. برخی از این شاخص‌ها عبارتند از متوسط ساده تعرفه، میانگین موزون تعرفه، تعداد طبقات تعرفه، سهم تعرفه‌های بیش از پیک بین‌المللی، سهم تعرفه‌های بیش از پیک ملی و .... در این گزارش وضعیت ایران در این شاخص‌ها با برخی کشورهای منتخب مورد بررسی قرار می‌گیرد.

تهیه شده توسط فروغ کریمی امریکاسر

تیر ۱۳۹۹

نظام تعرفه‌ای از اهمیت بالایی در توسعه تجارت کشورها برخوردار است. تجربه کشورهای موفق در زمینه تجارت نشان می‌دهد انجام اصلاحات لازم در نظام تعرفه‌ای، چگونه می‌تواند یک کشور را در مسیر توسعه اقتصادی قرار دهد. نظام تعرفه‌ای به نوعی نشان دهنده میزان رقابت پذیری کالاهای تولیدی هر کشور در بازار جهانی است و وضعیت آن توسط مجموعه‌ای از شاخص‌ها تعیین و ارزیابی می‌شود. این شاخص‌ها عبارتند از «میانگین ساده تعرفه»، «میانگین موزون تعرفه»، «سهام تعرفه‌های معاف از حقوق گمرکی»، «سهام تعرفه‌های غیر ارزشی»، «سهام تعرفه‌های بیش از ۱۵ درصد»، «سهام تعرفه‌های بیش از ۱۵ درصد»، «حداکثر مقدار تعرفه»، «تعداد طبقات تعرفه»، «ضریب پراکندگی تعرفه‌ها» و «تعداد خطوط تعرفه». در پیوست این گزارش تعاریف مربوط به هر یک از این شاخص‌ها درج شده است.

در ادامه، بر اساس جدول ۱، وضعیت ایران در شاخص‌های مهم تعیین‌کننده نظام تعرفه‌ای، با برخی از کشورهای منتخب مورد مقایسه قرار گرفته است.

متوسط ساده تعرفه

بر اساس آمارهای اخیر سازمان تجارت جهانی، در سال ۲۰۱۹، در میان ۱۳۸ کشور مورد بررسی، «ایران» پس از «باهاما» و «بوتان»، بیشترین سطح میانگین ساده تعرفه را داشته است. متوسط ساده تعرفه در «باهاما»، ۳۲٫۵ درصد، در «بوتان» ۲۲٫۱ درصد و در «ایران» ۲۰٫۱ درصد بوده که بسیار بالاتر از کشورهای عضو سازمان تجارت جهانی بوده و به معنای تمایل بالای سیاست‌گذار به استفاده از ابزار تعرفه‌ای برای حمایت از تولید داخلی است.

میانگین ساده تعرفه در «ایران» در حالی معادل ۲۰٫۱ درصد است که این نرخ در کشور «ترکیه» برابر ۱۰ درصد، «چین» ۷٫۶ درصد و «روسیه» ۶٫۷ درصد گزارش شده است. کشورهای «کره جنوبی» و «برزیل» نیز به ترتیب نرخ میانگین ساده تعرفه ۱۳٫۶ درصد و ۱۳٫۴ درصد را داشته‌اند که نسبت به سایر کشورها کمی بالاتر است.

بسته به ساختار اقتصادی و میزان رقابت‌پذیری کالاهای تولیدی در بخش کشاورزی یا صنعتی با کالاهای مشابه جهانی، میانگین ساده تعرفه برای دو بخش مزبور در کشورهای گوناگون، متفاوت است. تقریباً می‌توان گفت اکثر کشورها حمایت تعرفه‌ای بیشتری برای اقلام کشاورزی خود در نظر گرفته‌اند. برای «ایران»، میانگین ساده تعرفه برای اقلام کشاورزی، برابر ۲۸٫۸ درصد و برای اقلام صنعتی، ۱۸٫۷ درصد است. به عنوان مثال، میانگین ساده تعرفه برای اقلام کشاورزی در «کره جنوبی» برابر ۵۶٫۸ درصد بوده؛ در حالی که برای اقلام صنعتی میانگین ساده تعرفه در این کشور، ۶٫۶ درصد بوده است. در «ترکیه» نیز میانگین ساده تعرفه برای اقلام کشاورزی معادل ۴۲٫۳ درصد و برای اقلام صنعتی، ۴٫۵ درصد بوده که تقریباً یک‌چهارم رقم مشابه برای ایران است. با این وجود، در «برزیل» میزان تعرفه اعمال شده برای کالاهای صنعتی بیشتر از اقلام کشاورزی است (۱۰٫۱ درصد برای اقلام کشاورزی و ۱۳٫۹ درصد برای اقلام صنعتی).

میانگین موزون تعرفه

یکی از شاخص‌های تعیین کننده وضعیت تعرفه کشورها، میانگین موزون تعرفه است که در واقع میانگین تعرفه‌هایی بوده که براساس ارزش واردات، موزون شده است و از تقسیم درآمد گمرکی بر ارزش واردات به دست می‌آید. معمولاً میانگین موزون تعرفه از میانگین ساده تعرفه، کمتر است. در سال 2017، میانگین موزون تعرفه در «ایران» ۱۵,۴ درصد بوده است؛ این در حالی است که در کشورهای «ترکیه» و «چین» به ترتیب برابر ۴,۵ درصد و ۴,۴ درصد، بوده است. شایان ذکر است بسته به مبنای نرخ ارز اعمالی در محاسبه مالیات بر واردات و همچنین رقم واردات، درصد مزبور برای ایران قابل تغییر است. در میان کشورهای مورد بررسی، پس از «ایران» بیشترین سطح میانگین موزون تعرفه مربوط به «برزیل» و برابر ۱۰,۲ درصد است.

در میان کشورهای مورد بررسی، به غیر از ایران، در سایر کشورها مشابه میانگین ساده تعرفه، میانگین موزون تعرفه اعمال شده بر اقلام کشاورزی بالاتر از نرخ مربوط به اقلام صنعتی است. به عنوان مثال، در ترکیه، میانگین موزون تعرفه اعمال شده برای اقلام کشاورزی ۲۰,۴ درصد و برای اقلام صنعتی ۳,۳ درصد است. در کره جنوبی نیز میانگین موزون اعمال شده برای اقلام کشاورزی حدود ۸۲ درصد و برای اقلام صنعتی ۳,۹ درصد است. این در حالی است که در ایران، میانگین موزون تعرفه در سال ۲۰۱۷، برای اقلام کشاورزی ۱۴,۴ درصد و برای اقلام صنعتی ۱۵,۷ درصد گزارش شده است (جدول ۱).

سهم تعرفه‌های معاف از عوارض واردات

یکی دیگر از متغیرهای بررسی در این گزارش سهم خطوط تعرفه‌ای است که از حقوق گمرکی معاف بوده‌اند. با توجه به اطلاعات سازمان تجارت جهانی، سهم خطوط تعرفه‌ای معاف از عوارض واردات برای ایران، صفر گزارش شده است. این موضوع ناشی از این است که در ایران همراه با سود بازرگانی، رقمی معادل ۴ درصد تحت عنوان حقوق گمرکی هم برای واردات تقریباً کلیه کالاها دریافت می‌شود. از این رو، پایین‌ترین طبقه تعرفه‌ای برای ایران در گزارش سازمان تجارت جهانی، ۴ درصد در نظر گرفته شده و سهم تعرفه‌های معاف از عوارض واردات برای ایران (چه برای اقلام کشاورزی و چه برای اقلام صنعتی) صفر درج شده است.

در کشور «مالزی» این سهم بالغ بر ۶۶ درصد است که نسبتاً در سطح بسیار بالایی قرار دارد. در واقع در مالزی ۶۶ درصدی از کل تعرفه‌ها با نرخ تعرفه صفر وارد این کشور می‌شوند. این رقم در «ویتنام» ۳۵,۳ درصد، در «ترکیه» ۲۳,۵ درصد، در «مکزیک» ۴۹ درصد و در «چین» و «برزیل» به ترتیب ۷,۴ درصد و ۵,۱ درصد است. شایان ذکر است که در برخی کشورها، مانند «هنگ کنگ» و «سنگاپور» این سهم برابر ۱۰۰ درصد است. ایران جزو چهار کشوری است که سهم تعرفه‌های معاف از عوارض واردات آنها برابر صفر است (از جمله پاکستان و مراکش).

در اکثر کشورها، از جمله «ترکیه»، «روسیه» و «کره جنوبی» سهم تعرفه‌های معاف از حقوق گمرکی برای اقلام صنعتی نسبت به اقلام کشاورزی بیشتر است (جدول ۱).

تعداد طبقات تعرفه

تعداد طبقات تعرفه در ایران (۱۶ طبقه تعرفه) به طور قابل توجهی نسبت به سایر کشورهای مورد بررسی پایین است. به عنوان مثال، در «روسیه» تعداد طبقات تعرفه برابر ۵۷۸ و در «ترکیه» ۲۵۷ طبقه است؛ این در حالی است که در ایران این تعداد تنها برابر با ۱۶ طبقه است. یکی از اهداف اصلی کشورها برای کاهش طبقات تعرفه، ساده‌سازی، افزایش شفافیت و به طور کلی یکنواخت کردن نظام تعرفه‌ای است. نگاهی به تعداد طبقات تعرفه‌ای برخی اقتصادهای موفق مانند آمریکا (۱۱۳۶ طبقه)، اتحادیه اروپا (۹۲۴ طبقه)، مالزی (۱۱۰ طبقه) و کره جنوبی (۱۳۲ طبقه) نشان می‌دهد بالا بودن تعداد طبقات تعرفه، اگرچه ممکن است نظام تعرفه‌ای را گسترده‌تر و در برخی مواقع پیچیده‌تر کند، اما لزوماً منجر به کند شدن تجارت آن کشورها نخواهد شد. از جمله دلایل بالا بودن تعداد طبقات تعرفه در برخی کشورها، دامنه و مقیاس کم حمایت تعرفه‌ای از کالاها (در برخی موارد در سطح دهم اعشار) است. در میان کشورهای مورد بررسی، در اکثر کشورها، تعداد طبقات تعرفه برای اقلام کشاورزی بیشتر از اقلام صنعتی است. به عنوان نمونه، در آمریکا، تعداد طبقات تعرفه برای اقلام کشاورزی ۸۰۱ طبقه و برای اقلام صنعتی ۴۱۸ طبقه است.

تعداد خطوط تعرفه

در میان کشورهای مورد بررسی، تعداد خطوط تعرفه در ایران پایین‌تر از سایر کشورها است. در ایران ۷ هزار و ۹۲۵ خطوط تعرفه وجود داشته؛ در حالی که در برخی کشورهای دیگر مانند «ایالات متحده آمریکا»، «ترکیه» و «روسیه» این تعداد به ترتیب ۱۱ هزار و ۶۴۰ ردیف، ۱۱ هزار و ۹۳۳ ردیف و ۱۲ هزار و ۲۳۸ ردیف بوده است.

بالا تر بودن ردیف‌های تعرفه‌ای در کشورها می‌تواند به دلیل دقت بالا در تعیین تعرفه‌های کالاها باشد که برای هر کالا، ردیف تعرفه جدا در نظر گرفته شود. همچنین این امر می‌تواند با هدف امکان ارائه تحلیل‌های آماری دقیق‌تر در این کشورها صورت گرفته باشد. بالا بودن همزمان تعداد طبقات تعرفه و تعداد خطوط تعرفه در یک کشور، می‌تواند به معنای دقت به کاررفته در تعیین تعرفه‌های گمرکی و تدوین نظام تعرفه‌ای آن کشور باشد.

در ایران، از ۷ هزار و ۹۲۵ خطوط تعرفه، یک هزار و ۱۷ ردیف مربوط به اقلام کشاورزی و ۶ هزار و ۹۰۸ ردیف هم مربوط به اقلام صنعتی بوده است.

سهم تعرفه‌های غیرارزشی

سهم تعرفه‌های غیرارزشی در ایران، ۰٫۱ درصد گزارش شده که در مقایسه با سایر کشورهای مورد بررسی، رقم نسبتاً پایینی است. معمولاً زمانی از تعرفه غیرارزشی در نظام تعرفه‌ای استفاده می‌شود که تنوع قیمتی و به تناسب آن سطح کیفیت کالا بسیار متغیر است و در این صورت به منظور تسهیل واردات کالای با کیفیت بالاتر از روش غیرارزشی استفاده می‌شود. همچنین ممکن است این اقدام با هدف اعمال حمایت دقیق‌تر از برخی محصولات کشاورزی که عمدتاً تعرفه بالایی هم دارند، صورت

گیرد. با این وجود، بالابودن سهم تعرفه‌های غیر ارزشی در یک کشور به ویژه در مورد کالاهای صنعتی را می‌توان به عنوان یکی از نشانه‌های غیرشفاف بودن نظام تعرفه‌ای آن کشور تلقی کرد. در کشور «کره جنوبی»، علیرغم بالا بودن طبقات تعرفه‌ای (۱۳۲ طبقه)، سهم تعرفه‌های غیرارزشی هم نسبتاً پایین است (۰,۵ درصد).

با توجه به آمارها، درصد تعرفه‌های غیرارزشی محصولات کشاورزی برای بیشتر کشورها از جمله «کره جنوبی»، «مکزیک» و «روسیه» بیش از تعرفه‌های غیرارزشی محصولات صنعتی است؛ لذا می‌توان گفت تعرفه‌گذاری برای محصولات صنعتی در بیشتر کشورها از شفافیت بالاتری نسبت به محصولات کشاورزی برخوردار است. البته درصد تعرفه‌های غیرارزشی ایران در محصولات کشاورزی (۰,۱ درصد) و صنعتی (۰ درصد) تفاوت چندانی با یکدیگر ندارند.

حداکثر مقدار تعرفه

براساس آمارهای سازمان تجارت جهانی، بیشترین سطح تعرفه برای ایران، ۱۰۰ درصد گزارش شده است؛ این در حالی است که همانطور که ذکر شد تعداد زیادی از کالاها در ایران دارای ممنوعیت وارداتی هستند که به نوعی به منزله اعمال تعرفه بی‌نهایت برای آنها است. از این رو، به نظر می‌رسد عدد مربوط به حداکثر مقدار تعرفه که برای ایران گزارش شده، صحیح نبوده و گمراه‌کننده باشد و به نوعی اطلاعات ارائه شده توسط سازمان تجارت جهانی، برای ایران، قابل استناد نیست.

حداکثر مقدار تعرفه برای «مالزی» بیش از ۱۰۰۰ درصد، در «کره جنوبی» ۸۸۷ درصد و در «ترکیه» ۲۲۵ درصد ثبت شده است. در میان کشورهای مورد بررسی، در اکثریت کشورها حداکثر مقدار تعرفه مربوط به اقلام کشاورزی است.

سهم تعرفه‌های بیش از ۱۵ درصد (پیک بین‌الملل)

براساس توافقات به عمل آمده در سازمان تجارت جهانی، حداکثر تعرفه بین‌المللی (پیک بین‌المللی) معادل ۱۵ درصد در نظر گرفته شده است. بر این اساس، تعرفه‌هایی که نرخ بیش از پیک بین‌المللی دارند، در ساختار تعرفه از نظر میزان حمایت‌ها در سطح بالاتری قرار می‌گیرند. در واقع شاخص سهم تعرفه‌های بیش از ۱۵ درصد، می‌تواند نشان دهد یک کشور تا چه میزان از ابزار تعرفه‌ای برای حمایت از تولید داخلی استفاده می‌کند و تا چه اندازه محصولات تولیدی در آن کشور رقابت‌پذیر هستند.

براساس آمارها، حدود ۴۱ درصد از سطوح تعرفه ایران دارای نرخ تعرفه بیش از ۱۵ درصد (پیک بین‌المللی) هستند. در میان کشورهای مورد بررسی، سهم تعرفه‌های بیش از ۱۵ درصد در ایران، بالاتر از سایر کشورها است. به عنوان مثال، این سهم در «ترکیه» حدود ۱۱ درصد، در «روسیه» ۱,۵ درصد، در «ایالات متحده آمریکا» ۲,۷ درصد، در «اتحادیه اروپا» ۴,۳ درصد و در «چین» حدود ۵ درصد است.

در ایران، سهم تعرفه‌های بیش از پیک بین‌المللی برای اقلام کشاورزی؛ ۵۸,۱ درصد و برای اقلام صنعتی؛ ۳۷,۹ درصد است. علیرغم اینکه برای کلیه کالاها، ایران بیشترین سهم تعرفه‌های بیش از ۱۵ درصد را در میان کشورهای مورد بررسی دارد، اما برای اقلام کشاورزی، در کشور ترکیه با سهم ۶۶,۵ درصدی تعرفه‌های با نرخ بیش از پیک بین‌المللی، این رقم از ایران، بالاتر است.

سهم تعرفه‌های بیش از ۳ برابر میانگین تعرفه هر کشور (پیک ملی)

پیک ملی، معادل ۳ برابر متوسط ساده تعرفه یک کشور است. بالا بودن سهم تعرفه‌های بالاتر از پیک ملی نشان می‌دهد یک کشور تا چه میزان تعرفه‌های نامتعارف و بالا را برای برخی از کالاهای خود که در بازار جهانی رقابت‌پذیر نیستند، در نظر گرفته است. این سهم برای ایران ۰,۱ درصد ثبت شده؛ در صورتیکه برای برخی کشورها مانند «ایالات متحده آمریکا»، «مالزی» و «ترکیه» این سهم به ترتیب معادل ۷,۳ درصد، ۱۳,۱ درصد و ۷,۲ درصد است. نکته حائز اهمیت در مقایسه کشوری، کم‌بودن رقم پیک ملی در سایر کشورها نسبت به ایران است. پیک ملی در ترکیه و مالزی به ترتیب برابر با ۳۰ درصد و ۱۶,۸ درصد است در حالی که در ایران معادل ۶۳ درصد است.

ضریب پراکندگی تعرفه‌ها

ضریب پراکندگی تعرفه‌ها، میزان پراکنده بودن طبقات تعرفه را در هر کشور نشان می‌دهد. در مقایسه با کشورهای مورد بررسی، ایران ضریب پراکندگی نسبتاً کمتری دارد. این ضریب برای ایران ۹۲ بوده، اما برای «کره جنوبی» ۴۱۷، «مالزی» ۲۳۶، «اتحادیه اروپا» ۱۷۲ و برای «ایالات متحده آمریکا» ۲۶۱ است.

در ایران، میزان پراکندگی تعرفه‌ها برای اقلام صنعتی بیشتر است. اما این ضریب برای برخی کشورها از جمله «ایالات متحده آمریکا»، «اتحادیه اروپا» و «مالزی» در اقلام کشاورزی بالاتر است. به عنوان نمونه، ضریب پراکندگی تعرفه در «اتحادیه اروپا» برای اقلام کشاورزی ۱۴۲ و برای اقلام غیرکشاورزی ۱۰۲ است.

توزیع تعرفه‌ای

جدول ۲، ترکیب واردات را در بین سطوح مختلف تعرفه نشان می‌دهد. در ایران، حدود ۳۶,۵ درصد از خطوط تعرفه کالاهای کشاورزی و ۵۴ درصد از خطوط تعرفه کالاهای صنعتی، دارای نرخ تعرفه پایین‌تر از ۱۰ درصد هستند.

در کشور چین، بیش از ۸۲ درصد کالاهای صنعتی، در کشور اندونزی ۶۶,۳ درصد از این گروه کالایی و در کره جنوبی حدود ۷۱ درصد از این کالاها، نرخ تعرفه‌ای کمتر از ۱۰ درصد دارند. در کشورهای ترکیه و روسیه نیز سهم کالاهای صنعتی با تعرفه زیر ۱۰ درصد به ترتیب حدود ۶۳ درصد و ۷۲ درصد است.

در میان کشورهای مورد بررسی، «کره جنوبی» و «ترکیه» بیشترین حمایت تعرفه‌ای را از اقلام کشاورزی خود داشته‌اند؛ بطوریکه حدود ۱۰ درصد خطوط تعرفه کشاورزی «کره جنوبی» و حدود ۱۲,۲ درصد خطوط تعرفه کشاورزی «ترکیه» تحت کدهای تعرفه بالای ۱۰۰ درصد قرار دارند. اگرچه در اکثر کشورها سهم خطوط تعرفه بین ۵۰ تا ۱۰۰ درصد بسیار ناچیز و تقریباً نزدیک به صفر است؛ این رقم در «ایران» برای کالاهای صنعتی معادل ۱۳,۲ درصد و برای کالاهای کشاورزی حدود ۳۳ درصدی ثبت شده است.

گروه‌های تعرفه‌ای ایران و ترکیه

نمودار ۱، متوسط ساده تعرفه هر گروه کالایی و سهم هر گروه از ارزش واردات «ایران» را برای سال ۲۰۱۹ نشان می‌دهد. بیشترین میزان تعرفه وارداتی در ایران برای گروه «پوشاک» بوده که حدود ۵۵ درصد است. پس از آن، گروه «میوه و سبزیجات» و «محصولات لبنی» هر کدام با میزان تعرفه ۴۲,۶ درصد و ۳۴,۸ درصد بیشترین میزان تعرفه‌ها را داشته‌اند.

«ماشین‌های غیرالکتریکی»، «مواد شیمیایی» و «مواد معدنی و فلزات» به ترتیب بیشترین ارزش واردات را به خود نسبت داده‌اند و نرخ تعرفه آنها در سال مورد بررسی نیز به ترتیب ۱۱,۱ درصد، ۹,۳ درصد و ۱۴,۶ درصد است.

نمودار ۲ نیز همین اطلاعات را برای کشور ترکیه نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود، بیشترین نرخ ساده تعرفه ترکیه مربوط به «محصولات لبنی» بوده که معادل ۱۳۱,۶ درصد است. پس از آن «محصولات حیوانی» با نرخ تعرفه ۱۰۱ درصد و «شکر و شیرینی» با نرخ تعرفه ۹۵ درصد قرار دارند. بیشترین ارزش واردات ترکیه مربوط به «تجهیزات حمل و نقل» است که نرخ تعرفه ۸,۸ درصدی دارد.

جمع‌بندی

با توجه به اینکه ساختار تعرفه‌ای ایران با نظام تعرفه‌ای بسیاری از اقتصادهای درحال توسعه تفاوت‌هایی دارد، برنامه‌ریزی برای اصلاح نظام تعرفه‌ای ایران با رویکرد افزایش شفافیت، ارتقای کارایی و متوازن‌سازی تعرفه‌ها ضروری به نظر می‌رسد.

جدول ۱- ساختار نظام تعرفه‌ای واردات کل محصولات، کشاورزی و غیر کشاورزی در کشورهای منتخب در سال ۲۰۱۹- درصد

کشور	برزیل	چین	اتحادیه اروپا	اندونزی	ایران	کره جنوبی	مالزی	مکزیک	روسیه	ترکیه	آمریکا	ویتنام
میانگین ساده تعرفه	کشاورزی	۱۰.۱	۱۳.۹	۱۱.۴	۸.۷	۲۸.۸	۵۶.۸	۱۳.۹	۷.۷	۴۲.۳	۴.۷	۱۷.۲
	غیر کشاورزی	۱۳.۹	۶.۵	۴.۲	۸	۱۸.۷	۶۶	۶	۵.۳	۴.۵	۳.۱	۸.۴
	کل	۱۳.۴	۷.۶	۵.۱	۸.۱	۲۰.۱	۱۳.۶	۷.۱	۵.۶	۱۰	۳.۳	۹.۶
میانگین موزون تعرفه*	کشاورزی	۱۲.۵	۱۲.۵	۹.۲	۵.۶	۱۴.۴	۸۱.۹	۱۵.۵	۹	۲۰.۴	۴.۶	۱۰.۱
	غیر کشاورزی	۱۰	۳.۹	۲.۶	۵.۳	۱۵.۷	۳.۹	۳.۴	۳.۴	۴.۸	۲.۲	۵.۱
	کل	۱۰.۲	۴.۴	۳	۵.۴	۱۵.۴	۸	۳.۸	۴.۲	۵.۵	۲.۳	۵.۵
سهم تعرفه‌های معاف از حقوق گمرکی	کشاورزی	۷.۱	۷.۲	۳۱.۷	۸.۵	۰	۵.۵	۲۲.۲	۱۰.۱	۱۷.۱	۳۰.۶	۱۵
	غیر کشاورزی	۴.۸	۷.۴	۲۷.۶	۱۳.۸	۰	۶۵	۵۳.۴	۱۶.۵	۲۴.۵	۴۹.۴	۳۸.۶
	کل	۵.۱	۷.۴	۲۸.۱	۱۳.۱	۰	۶۶.۳	۴۹	۱۵.۶	۲۳.۵	۴۶.۸	۳۵.۳
سهم تعرفه‌های غیرارزشی	کشاورزی	۰	۰.۳	۳۲.۳	۱.۴	۰.۱	۴.۸	۴.۷	۲۴	۳.۴	۴۲.۰	۰
	غیر کشاورزی	۰	۰.۳	۰.۵	۰	۰	۰	۰.۱	۶.۹	۴.۵	۳.۱	۰.۲
	کل	۰	۰.۳	۵	۰.۲	۰.۱	۰.۵	۰.۷	۹.۳	۴.۴	۸.۵	۰.۱
سهم تعرفه‌های بیش از ۱۵ درصد (پیک بی‌الملل)	کشاورزی	۱۴.۴	۲۷.۳	۲۲.۲	۹.۶	۵۸.۱	۵۳.۱	۳۹.۹	۶.۲	۶۶.۵	۵.۴	۴۲
	غیر کشاورزی	۳۸.۳	۱.۳	۱.۵	۹.۸	۳۷.۹	۳.۹	۷.۵	۰.۸	۱.۶	۲.۲	۲۱.۶
	کل	۳۵	۴.۹	۴.۳	۹.۸	۴۰.۷	۱۰.۷	۱۳.۲	۱.۵	۱۰.۶	۲.۷	۲۴.۵
سهم تعرفه‌های بیش از ۳ برابر میانگین هر کشور (پیک ملی)	کشاورزی	۰.۱	۳.۲	۶.۷	۴.۵	۰	۸.۷	۴.۷	۲.۹	۹.۶	۷.۴	۲.۱
	غیر کشاورزی	۰	۰.۸	۲.۸	۵.۹	۰.۱	۱۳.۹	۷.۵	۰.۱	۱.۹	۸.۳	۴
	کل	۰	۲.۲	۴.۱	۵.۷	۰.۱	۲.۷	۱۳.۱	۰.۵	۷.۲	۷.۳	۶.۶
کشاورزی	۳۵	۶۵	۲۶۱	۱۵۰	۵۵	۸۸۷	۱۰۰۰»	۷۵	۱۱۵	۲۲۵	۳۵۰	۱۳۵

جدول ۱- ساختار نظام تعرفه‌ای واردات کل محصولات، کشاورزی و غیر کشاورزی در کشورهای منتخب در سال ۲۰۱۹- درصد

کشور	برزیل	چین	اتحادیه اروپا	اندونزی	ایران	کره جنوبی	مالزی	مکزیک	روسیه	ترکیه	آمریکا	ویتنام
غیر کشاورزی	۳۵	۵۰	۲۶	۱۵۰	۱۰۰	۱۰۴	۶۰	۵۰	۶۴	۸۲	۵۶	۱۰۰
	کل	۳۵	۶۵	۲۶۱	۱۵۰	۸۸۷	۱۰۰۰»	۷۵	۱۱۵	۲۲۵	۳۵۰	۱۳۵
کشاورزی	۱۳	۳۳	۸۵۶	۲۷	۹	۹۱	۱۰۳	۶۹	۲۰۶	۲۰۲	۸۰۱	۳۱
	غیر کشاورزی	۱۳	۶۱	۱۱۹	۱۶	۵۸	۲۱	۱۵	۳۹۴	۹۲	۴۱۸	۳۲
کل	۱۴	۶۷	۹۲۴	۳۵	۱۶	۱۳۲	۱۱۰	۷۳	۵۷۸	۲۵۷	۱۱۳۶	۳۹
کشاورزی	۵۴	۸۵	۱۴۲	۲۱۳	۷۵	۲۴۱	۴۶۱	۹۸	۱۲۴	۱۰۴	۳۱۸	۹۳
	غیر کشاورزی	۷۳	۶۲	۱۰۲	۱۰۹	۹۳	۱۳۸	۱۴۷	۷۲	۱۵۲	۱۴۷	۱۳۰
کل	۷۲	۸۱	۱۷۲	۱۳۱	۹۲	۴۱۷	۲۳۶	۱۴۶	۱۲۱	۲۲۱	۲۶۱	۱۲۴
کشاورزی	۱۰۶۴	۱۱۶۹	۲۰۹۹	۱۳۶۹	۱۰۱۷	۱۷۳۸	۱۴۴۱	۱۲۷۵	۲۷۰۳	۲۲۵۹	۱۷۰۸	۱۴۰۰
	غیر کشاورزی	۹۲۰۵	۷۳۷۹	۷۴۳۳	۹۴۴۳	۶۹۰۸	۱۰۲۴۲	۱۱۲۶۰	۹۵۳۵	۹۶۷۴	۹۹۳۲	۹۹۰۷
کل	۱۰،۲۶۹	۸،۵۴۸	۹۵۳۲	۱۰،۸۱۲	۷،۹۲۵	۱۲،۵۶۶	۱۱،۶۸۳	۱۲،۵۳۵	۱۲،۲۳۸	۱۱،۹۳۳	۱۱،۶۴۰	۱۱،۳۰۷

منبع: سازمان تجارت جهانی / علایم اختصاری مربوط به شاخص‌ها، در پیوست ارائه شده‌اند
 * رقم متناظر برای ایران مربوط به سال ۲۰۱۷ و برای سایر کشورها مربوط به سال ۲۰۱۸ است.

جدول ۲- سهم خطوط تعرفه در گروه‌های با محدوده نرخ تعرفه گوناگون به تفکیک بخش های کشاورزی و صنعتی در کشورهای منتخب (درصد)

کشور	توزیع	معاف از حقوق گمرکی						سهم از خطوط تعرفه (%)		
		> ۱۰۰	۵۰ <= ۱۰۰	۲۵ <= ۵۰	۱۵ <= ۲۵	۱۰ <= ۱۵	۵ <= ۱۰		۰ <= ۵	
ایران	کشاورزی	۰	۳۲.۶	۱۷.۹	۷.۵	۵.۳	۸.۵	۲۸	۰	۲۰۱۹
	صنعتی	۰	۱۳.۲	۱۷.۶	۷.۱	۸	۹.۷	۴۴.۳	۰	۲۰۱۹
برزیل	کشاورزی	۰	۰	۰.۸	۱۳.۵	۱۴.۳	۵۷.۳	۶.۹	۷.۱	۲۰۱۹
	صنعتی	۰	۰	۱۳.۶	۲۴.۷	۲۷.۸	۱۳.۶	۱۵.۵	۴.۸	۲۰۱۹
چین	کشاورزی	۰	۲.۵	۴.۷	۲۰	۲۱.۷	۲۸.۵	۱۵.۱	۷.۲	۲۰۱۹
	صنعتی	۰	۰	۰.۳	۱	۴.۷	۶۱.۱	۲۵.۱	۷.۴	۲۰۱۹
اندونزی	کشاورزی	۱.۰	۱.۲	۲.۳	۵.۱	۰.۸	۴.۶	۷۶.۵	۸.۵	۲۰۱۹
	صنعتی	۰.۰	۰	۰.۹	۸.۹	۱۰.۱	۱۶.۲	۵۰.۱	۱۳.۸	۲۰۱۹
کره جنوبی	کشاورزی	۱۰.۰	۲.۰	۲۸.۲	۱۲.۹	۱.۲	۲۲.۵	۱۷.۷	۵.۵	۲۰۱۹
	صنعتی	۰.۰	۰.۰	۰.۰	۳.۸	۶.۴	۵۹.۷	۱۱.۳	۱۸.۷	۲۰۱۹
مالزی	کشاورزی	۱.۴	۱.۱	۳.۴	۲.۴	۱.۵	۴.۵	۱۰.۹	۷۴.۷	۲۰۱۹
	صنعتی	۰	۰.۰	۴.۰	۹.۹	۴.۶	۷.۹	۸.۶	۶۵.۰	۲۰۱۹
مکزیک	کشاورزی	۰	۱.۹	۵.۴	۳۲.۶	۷.۷	۲۶.۳	۳.۷	۲۲.۲	۲۰۱۹
	صنعتی	۰	۰	۰.۲	۷.۳	۱۷.۳	۱۴.۲	۷.۵	۵۳.۴	۲۰۱۹
روسیه	کشاورزی	۰.۱	۲.۰	۱.۰	۳.۰	۲۲.۴	۲۰.۰	۴۰.۰	۱۰.۱	۲۰۱۹
	صنعتی	۰	۰.۰	۰	۰.۸	۱۰.۴	۲۹.۲	۴۲.۹	۱۶.۵	۲۰۱۹
ترکیه	کشاورزی	۱۲.۲	۱۴.۰	۲۲.۰	۱۸.۲	۲.۸	۷.۲	۵.۰	۱۷.۱	۲۰۱۹
	صنعتی	۰	۰.۷	۰.۳	۰.۷	۵.۶	۲۷.۴	۳۵.۶	۲۴.۵	۲۰۱۹
ویتنام	کشاورزی	۰.۳	۱.۸	۲۲.۴	۱۷.۵	۱۰.۴	۱۵.۳	۱۷.۳	۱۵.۰	۲۰۱۹
	صنعتی	۰	۰.۴	۳.۷	۱۷.۶	۱۲.۷	۷.۱	۱۹.۸	۳۸.۶	۲۰۱۹
آمریکا	کشاورزی	۰.۵	۰.۱	۱.۷	۳.۰	۴.۷	۱۲.۷	۴۵.۷	۳۰.۶	۲۰۱۹

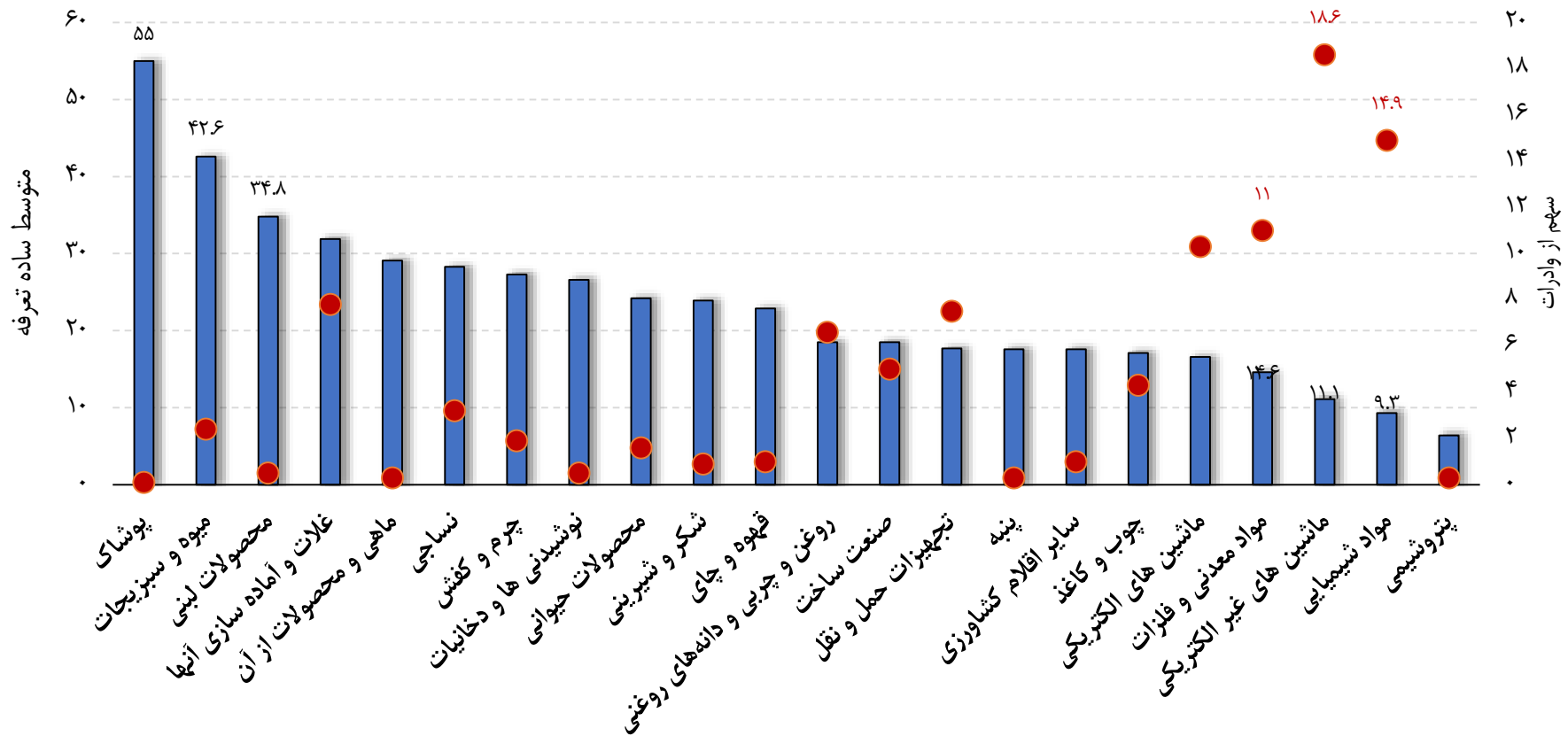
کشور	توزیع	معاف از حقوق گمرکی								
		> ۱۰۰	۵۰ ≤ ۱۰۰	۲۵ ≤ ۵۰	۱۵ ≤ ۲۵	۱۰ ≤ ۱۵	۵ ≤ ۱۰	۰ ≤ ۵		
سهم از خطوط تعرفه (%)										
اتحادیه اروپا	صنعتی	۰	۰.۰	۰.۴	۱.۸	۴.۶	۱۶.۶	۲۵.۸	۴۹.۴	۲۰۱۹
	کشاورزی	۰.۶	۲.۲	۸.۶	۱۰.۸	۱۳.۴	۱۷.۹	۱۱.۱	۳۱.۷	۲۰۱۹
	صنعتی	۰.۲	۱.۸	۵.۷	۸.۱	۸.۶	۱۷.۹	۱۱.۹	۳۸	۲۰۱۹

منبع: سازمان تجارت جهانی

نمودار ۱- متوسط ساده تعرفه و سهم از کل ارزش واردات در هر گروه کالایی برای ایران - درصد، ۲۰۱۹

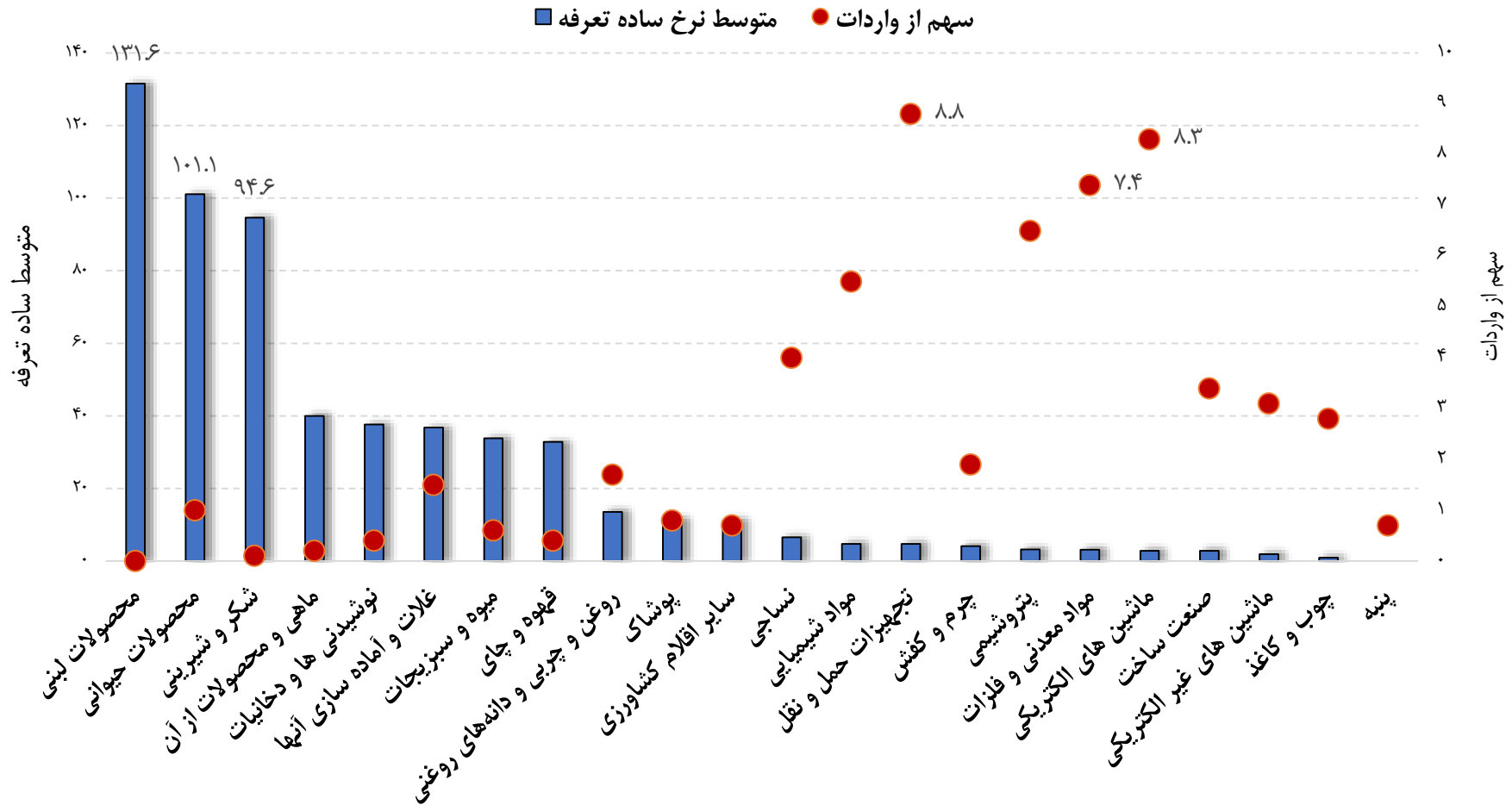
■ متوسط نرخ ساده تعرفه ● سهم از واردات

منبع: سازمان تجارت جهانی

نمودار ۲- متوسط ساده تعرفه و سهم از کل ارزش واردات در هر گروه کالایی برای ترکیه - درصد، ۲۰۱۹

منبع: سازمان تجارت جهانی

پیوست

- میانگین ساده (Simple average): میانگین ساده تعرفه‌های ارزشی یا معادل‌های آن (میانگین عوارض گمرکی خطوط تعرفه شش رقمی HS)
- میانگین موزون تعرفه (Trade weighted average): نسبت درآمد گمرکی به ارزش واردات هر کشور.
- سهم تعرفه‌های معاف از عوارض گمرکی (Duty-free): سهم تعرفه‌های شش رقمی HS که معاف از عوارض گمرکی هستند نسبت به مجموع خطوط تعرفه .
- سهم تعرفه‌های غیرارزشی (Non-ad valorem duties - NAV): سهم خطوط تعرفه شش رقمی HS که نرخ تعرفه آنها بر اساس درصدی از ارزش کالای وارداتی نبوده و مبالغ دیگری نیز برای نرخ تعرفه در نظر گرفته می شود.
- سهم تعرفه‌های بیش از ۱۵٪ (Duties > 15 %): سهم خطوط تعرفه‌های ۶ رقمی که تعرفه مربوط به آنها از حداکثر تعرفه بین المللی ۱۵ درصد که اصطلاحاً پیک بین المللی اطلاق می شود، بیشتر است.
- سهم تعرفه‌های بیش از ۳ برابر میانگین هر کشور (Duties > 3 * Average): سهم خطوط تعرفه‌های شش رقمی که تعرفه مربوط به آنها از حداکثر تعرفه یک کشور (۳ برابر میانگین تعرفه‌ها) بیشتر است.
- حداکثر رقم تعرفه (Maximum duty): بالاترین رقم تعرفه که برای کالاهای وارداتی تعیین شده است.
- تعداد طبقات تعرفه (Number of distinct duty rates): تعداد گروه‌های کالایی مستقل دارای نرخ تعرفه مشابه.
- تعداد خطوط تعرفه (Number of MFN applied tariff lines): تعداد خطوط تعرفه‌ای که برای اکثر طرف‌های تجاری یک کشور به کار گرفته می‌شود.
- ضریب پراکندگی تعرفه (Coefficient of variation): انحراف معیار خطوط تعرفه نسبت به متوسط ساده تعرفه.

